

Verhaal

Het dorp van de Jodenredders.

Rutger Bregman heeft een boek geschreven over een regio tussen Hoogeveen en Coevorden waar ik geboren en getogen ben.

Het boek heet 'Wat maakt een verzetsheld?'

Het gaat over de verzetsheld Arnold Douwes, die in de Tweede Wereldoorlog in Nijlande en omgeving een omvangrijk onderduiknetwerk had en daarmee 350 Joden redde.

Nijlande werd in 1985 door Israël uitgeroepen tot het dorp van de Jodenredders, iets wat later nog maar één keer met een dorp zou gebeuren, namelijk met het Franse dorp Le Chambon-sur-Lignon.

Ik wist dit niet.

Ik ben na de oorlog opgegroeid in De Krim, dat vlak bij Nijlande ligt, maar van een onderduiknetwerk had ik nooit gehoord.

Wat wist ik van Nijlande?

Ik kwam er af en toe om met de A1 van De Krimse Boys om tegen Nijlande V.V. te voetballen. Geen ongekend genoeg overigens? Ik zat onder de blauwe plekken wanneer ik er vandaan kwam. Maar verder?

Mijn ouders fietsten wel eens op zondag naar Nijlande. Naar mensen die ze kenden uit de oorlog.

Ik ging niet mee, ik had er niks te zoeken?

Mijn vader was de postkantoorhouder van de regio en dat postkantoor had een handmatige telefooncentrale met telefonistes.

De telefonistes konden de gesprekken mee luisteren en in de oorlog deden ze dat bij nummers van NSB-ers en van de politie.

Wanneer ze iets hoorden over verdenkingen van de illegaliteit en onderduikadressen, gaven ze dat door aan mijn vader. Die stapte dan op zijn fiets om op de betreffende adressen alarm te slaan.

Mijn oudere broer werd daar af en toe bij ingeschakeld, omdat er bij zijn schoolvrienden onderduikers van een verzetsgroep van studenten uit Groningen zaten.

Ik ben na de oorlog opgegroeid. Wat ik van de oorlog weet, heb ik van mijn oudere broer. Mijn ouders spraken er niet over.

Ik heb dus met het boek van Rutger Bregman iets moeten inhalen.

Ik vond het interessant om te lezen hoe de verzetsheld Arnold Douwes te werk ging: hij liet bevriende Joden uit Amsterdam naar Drenthe komen ('Nee, niet naar Westerbork! Naar Nijlande!') en ging er in Nijlande, Elim en De Krim mee langs de deur. Soms liet hij ze gewoon bij iemand achter. 'Je moet een dringend beroep op de mensen ze doen!', zei hij. 'Je moet tegen ze zeggen: het moet, anders help je mee aan de vervolging! Iedereen moet mee doen. Als iedereen mee doet, kan ook niemand de boel verraden!'

Er waren zelfs NSB-ers, die joden in huis namen.

'Ein breira' zegt Arnold Douwes wanneer The Jerusalem Post hem in 1985 vraagt waarom ze in Nijlande hun leven hebben geriskeerd voor anderen. 'Ein breira. Geen keus!'

Er is nog iets dat mensen tot verzetshelden maakt: ze slaan zichzelf niet op de borst, ze praten er liever niet over.

Dat is uit bescheidenheid, maar ook uit veiligheid.

Mijn vader zei eens: 'Vertel me maar niks, want wat ik weet, daar ben ik ook verantwoordelijk voor!'

En 'Mensen die echt wat hebben mee gemaakt, hoor je er niet over!'

Nieuwlande (Dr.), het dorp, waar ik bij een voetbalwedstrijd altijd bont en blauw werd geschopt, blijkt ook het dorp van de Jodenredders te zijn

En ik weet nu pas wat mijn ouders er in de jaren '60 op zondagmiddag te zoeken hadden.